

ಅಂಶ - 5 ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರ, ನುಡಿಗಟ್ಟು, ಗಾದೆಗಳು

ವಿಷಯ ಕ್ರಮ

- 5.0 ಉದ್ದೇಶ
- 5.1 ಪೀಠಿಕೆ
- 5.2 ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರ

ಅಭ್ಯಾಸ - 1

- 5.3 ನುಡಿಗಟ್ಟು

ಅಭ್ಯಾಸ - 2

- 5.4 ಗಾದೆಗಳು

ಅಭ್ಯಾಸ - 3

- 5.5 ಗಾದೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ

ಅಭ್ಯಾಸ - 4

- 5.6 ಸಾರಾಂಶ

ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

5.0 ಉದ್ದೇಶ

ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ನೀವು

- ನಿಮ್ಮ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.
- ಪದಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಿರಿ.
- ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅದರ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಬರುವ ಅಂದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.
- ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಿರಿ.

5.1 ಪೀಠಿಕೆ

ಹಿಂಪಿನ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯ ರಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು. ವಾಕ್ಯಗಳ, ರಚನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯು ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದಿರಿ. ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ನಾವು ಪಭಾವಿತರಾಗುತ್ತೇವೆ. ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಕಲೆ. ಇಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಯಾವುದೇ ಬರಹಗಾರನಿಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರವಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬರಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರವಿದ್ದರೂ ಸಾಲ್ಲದು. ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು, ಗಾದೆಗಳು, ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಸೂಕ್ತ ಬುದ್ಧಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರದ ಬಗ್ಗೆ, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಾದೆಗಳ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

5.2 ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರ

ಬರಹಗಾರನಿಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರವಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಭಾವನೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಪ್ರಮಾಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಿತ್ರನ ತಾಯಿಯ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತು ಹೇಳಲು ಒಬ್ಬ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ಅವನು ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾನೆ:

“ಮಿತ್ರಾ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು ಸತ್ತೇ ಹೋದಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರು ಕೋಡಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು”.

ಇಲ್ಲಿ “ಸತ್ತೇ ಹೋದಳು” ಎಂಬ ಮಾತು ಅಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಕಣ್ಣೀರು ಕೋಡಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು’ ಎಂಬ ಮಾತು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವವನಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅನಿಸಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ

“ಆಕೆ ತನ್ನ ಸಾಕು ತಾಯಿ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಅವಳು ಎರಡು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ರಮೇಶನ ಕಣ್ಣೀರು ಕೋಡಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು” ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಭಾಷಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅನುಭವ, ಒಳ್ಳೆಯ ಬರಹಗಳನ್ನು ಸಂವೇದನಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಓದುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಶುದ್ಧಿಯು ಇರಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.

ಉಚ್ಚರಿಸಿದಂತೆ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಶಿಷ್ಟಕನ್ನಡವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿವೆ (Spelling System). ಈ ಮಾನದಂಡಗಳ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣ.

(1) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಧುಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

ಸಾಧು	ಅಸಾಧು
ಸತ್ವ	ಸತ್ವ
ಮಹತ್ವ	ಮಹತ್ವ
ಅಂತಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ
ಪುನರಚನೆ	ಪುನರ್ರಚನೆ
ಅನನುಕೂಲ	ಅನಾನುಕೂಲ
ಅಂತಶ್ಯಾಲಾ	ಅಂತರ್ಶಾಲಾ
ಅಬದ್ಧ	ಅಪದ್ಧ
ಉದ್ಯಾನ, ಉದ್ಯಾನವನ	ಉದ್ಯಾನವನ
ಉಪಾಹಾರ	ಉಪಹಾರ
ಫಲಾಹಾರ	ಫಲಹಾರ
ಕಾತರ	ಕಾತುರ
ಕೂಲಂಕಷ	ಕೂಲಂಕುಶ
ಕೋಟ್ಯನುಕೋಟಿ	ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ
ಜಾತ್ಯತೀತ	ಜಾತ್ಯಾತೀತ
ಅನಂತರ	ನಂತರ
ಪಾಂಚವಾರ್ಷಿಕ	ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ
ಪಾಧ್ರಾನ್ಯ ಪಧ್ರಾನತೆ	ಪಾಧ್ರಾನ್ಯತೆ
ಜಗದಂಬಾ	ಜಗದಾಂಬ
ಮನೋರಂಜನೆ	ಮನರಂಜನೆ

ಈ ರೀತಿ ಸಾಧು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮೇಲಿನ ಅಸಾಧು ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಹು ಜನದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಾಧುವಾಗುತ್ತಿವೆ.

(2) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬರವಣಿಗೆಯ ನಿಯಮಬದ್ಧತೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಉಚ್ಚರಿಸಿದಂತೆ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಸಾಧುವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೆಳಗಿನ ಕೆಲವು ವನಿಯಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ:

(ಅ) ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅಪರಾಹ್ನ ಬಹ್ಯ ಬಾಹ್ಯ ಹಸ್ತ ಆಹ್ವಾದ, ಆಹ್ವಾನ, ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಇವು ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅಪರಾಹ್ನ ಬಹ್ಯ ಬಾಹ್ಯ, ರಸ್ತೆ ಆಲ್ಪಾದ, ಆವ್ಹಾನ, ಹೀಗೆ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ತೋರಿಸಿದಂತೆಯೇ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ರೂಢಿ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ.

(ಆ) ವಿಸರ್ಗವಿರುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷರವಿರುವಂತೆ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಸ್ವತಃ ವು ಸ್ವತಹ ಎಂದೂ ಆ: ವು ಆಹ ಎಂದೂ ಬೆ: ಬೆಹೆ ಎಂದು, ಪು: ಎಂಬುದು ಪುಹು ಎಂದು, ಕವ್ಯೆ: ಗುರೋ: ಎಂಬ ಸುಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು [ಕವೇಹೆ, ಗುರೋಹೆ ಎಂದೇ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪುನ: ಶಬ್ದದ ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ವಿನ: ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದು ವಿನಾ ಎಂದಿರಬೇಕು.

(ಇ) ಮಹಾಪಾಠಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಪಾಠಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಘರ್ಜನೆ ಗರ್ಜನೆ, ಭಲ - ಚಲ, ಝಗಳ - ಜಗಳ, ಥಡಿ - ತಂಡಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಅಲ್ಪಪಾಠ ಮಹಾಪಾಠಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ (Contrast) ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಬರ - ಭರ, ನೋಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಹಾಪಾಠಯುಕ್ತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಂದರೆ, ಮಹಾಪಾಠ ಝುಕ್ತವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಭಾರತ, ಖಾರ, ಧನ, ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಭಾರತ, ಕಾರ, ದನ ಎಂದು ಎಂದೂ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

(ಈ) ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತೀ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಹಾಪಾಠಗಳು ಬರುವುದುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಸುದ್ಧಿ, ಶಬ್ದ. ಇವುಗಳ ಬಗೆಗೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಉ) ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ - ಕೈಕಾಲು = ಕಯ್ಯಾಲು, ಕ್ರೌಚ = ಕ್ರವೃಂಚ. ಹೀಗೆ ಆದರೂ ಐ, ಔ ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಬರೆಯುವ ರೂಢಿ ಇದೆ.

(ಊ) ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕೃಷ್ಣ ಶಬ್ದವು ಕ್ರಿಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬಂತೆ ಉಚ್ಚಾರವಾದರೂ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಬಂದಿಲ್ಲ.

(ಋ) ಹಸ್ತ ದೀರ್ಘ ಸ್ವರಗಳ ಬಗೆಗೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಅಗತ್ಯ. ಕಡಿ - ಕಾಡಿ, ಕಿಡಿ - ಕೀಡಿ, ಕುಡಿ - ಕೂಡಿ, ಕೆಡು - ಕೇಡು, ಕೊಡು - ಕೋಡು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.

(ಋ) ಅನುನಾಸಿಕದ ಮುಂದೆ ಅನುಸ್ವಾರವು ಬಂದರೆ, ಅದನ್ನು "ಂ" ಇದರಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ದ್ವಿತ್ವ ಅನುಸ್ವಾರ ಬಂದರೆ ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಅಂಕ, ಅಂಚೆ, ಅಂಟು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ, ಅಂಮ, ಅಂನ, ಎಂದು ಬರೆಯಬಾರದು. ಅಮ್ಮ, ಅನ್ನ, ಅಣ್ಣ ಎಂದೇ ಬರೆಯಬೇಕು.

(ಎ) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಮಹಾಪಾಠಗಳಲ್ಲದೆ ಶ, ಷ ಮತ್ತು ಸ ಗಳ ಬಗೆಗೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಶೆಯು ಆಸೆಯಾದುದು; ದಿಶೆ, ದಿಸೆಯಾದುದು; ಶಾಲೆ, ಸಾಲೆಯಾದುದು ಶಕಾರವು ಸಕಾರವಾದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷವು ವಿಶ ಆಗುವುದೂ, ವಿಶೇಷವು ವಿಶೇಷವಾಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಷ ಕಾರವು ಶ ಕಾರವಾಗುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಕೆಲವು ಧ್ವನಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಆಗಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಅಶುದ್ಧವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಜನರ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಷ ಕಾರವು ಶ ಕಾರವಾಗಿದೆ, ಶ ಕಾರವು ಸ ಕಾರವಾಗಿದೆ. ಆಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳಾದ ಅಷ್ಟು, ಇಷ್ಟು, ಎಷ್ಟುಗಳಲ್ಲೂ ಷ ಕಾರವಿದೆ. ಕೆಲವರು ಇವನ್ನೂ ಅಸ್ತು, ಇಸ್ತು, ಎಸ್ತು ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಅದು ಸ್ವೀಕೃತ ಉಚ್ಚಾರವಲ್ಲ.

(ಏ) ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹ ಕಾರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಸ್ವರವನ್ನೂ, ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಹ ಕಾರವನ್ನೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಾಸನವನ್ನು ಆಸನ ಎಂದೂ, ಅರಸೀಕೆರೆಯನ್ನು ಹರಸೀಕೆರೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲ ಉಳುವುದು, ಒಲ ಹುಳುವುದು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅ, ಹ ಗಳ ಸರಿಯಾದ ಉಚ್ಚಾರ ಹಾಗೂ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಅಭ್ಯಾಸ - 1

(ಆ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಪಾಠ ಮಹಾಪಾಠದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಸಾಧುವಾದ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾವುವು ಸಾಧುವಾದ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.

ಬೈಗೋ ಕೈಗೋ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಖಾಯಂ ಆಗಬೇಕೋ ಕಾಯಂ ಆಗಬೇಕೋ ಎಂಬುದರ ನಿರ್ಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಬಂದಿಯು ಬಂಧಿಯಾಗಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಹಲವಾರು.

ಕಥೆಯನ್ನು ಕತೆಯೆನ್ನುವಂತೆ ಕನಿಷ್ಠವನ್ನು ಕನಿಷ್ಠಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಕುಷ್ಠವನ್ನು ಕಷ್ಟದಂತೆ ಕುಷ್ಠಗೊಳಿಸಲಾಗದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸದ್ಯದ ಮಹಾಪಾಠ ಕೊಟ್ಟು ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಜನಾರ್ಧನನೆಂದು ಧನವಂತನನ್ನಾಗಿಸುವ ವಿಜೃಂಭಣೆ ನಡೆದಿದೆ, ಉಚ್ಚದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಉಚ್ಚವನ್ನೇರಿಸಿ ಸಮುಚ್ಚಯದ ಬದಲು ಸಮುಚ್ಛಯ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೇದಕ್ಕೆ ಭೇದ

.....
.....
.....
.....

(ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭು ದಿನಾಂಕ 11.12.1987ರ ಜನನಾಡಿಯಿಂದ ಉದ್ಘಾತ)
(ಆ) ಹ ಕಾರಯುಕ್ತ ಸಂಯುಕ್ತ ಸ್ವರಗಳ ಇತರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.
ಆಹ್ನಿಕ .....

(ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಶ, ಷ, ಸ ಕಾರಗಳ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಬರೆಯಿರಿ.
ಮಷಿ ..... , ಮಹಿಷ ..... , ಕೇಷ .....
ಕಶಾಯ .... , ಶೀಕರಣಿ ..... , ಸೂರ .....
ಷಹನಾಯಿ . , ಷರಟು ..... , ಸೂರ್ಪನಖಿ .....
ಶೇಟು ..... , ಸೇಖರಣಿ ..... , ಶೋಪಾನ .....

(ಈ) ಮೊದಲಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನುಸ್ವಾರವಿದೆಯೋ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಬರೆಯಿರಿ.
ಅಂದಣ ..... ಅನ್ವಣ, ಹಂಜಕ್ಕಿ ..... ಹಂಜಕ್ಕಿ ..... , ಇಂಬು ಇಮ್ಮು ..... ,
ಕುಂತಳ ..... , ಮಂದಿರ ..... , ಅಂಕಣ .....
ಮಂಗಳ ..... , ಕಂಚಿ ..... , ಕಂಟಕ .....
ಬಂಡು ..... , ಪಂಪಾಪತಿ ..... , ಕುಂಬಳ .....

(ಉ) ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧು ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಅತ್ಯಾಧಿಕ .. , ಜನಗೋಳು ..... , ಅಂತರಾಜ್ಯ .....
ಅನಾದ್ರ ..... , ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರ ..... ಔದಾರ್ಯತೆ .....
ಮುಕ್ಕಟ್ಟು ..... , ಮುಕ್ಕಟ್ಟು ..... , ಮನರೋಗ .....

5.3 ನುಡಿಗಟ್ಟು

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲು ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕಡೆ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಆ ಪದಗಳಿಗೆ ಆ ಅರ್ಥ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ -

ಬೆನ್ನು ಹತ್ತು. ಎಂದರೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡು, ಪದೇ ಪದೇ ನೆನಪಿಸುತ್ತಿರು, ಸತತವಾಗಿ ನಡೆಸು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯ ನೋಡಿ:

ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತದಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.
ಪರೀಕ್ಷೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಬೇಕು.

ಇದೇ ರೀತಿ ಗಂಟು ಬೀಳು, ಕಾಲ್ಟೆಗೆ, ಕಣ್ಣು ಹಾಕು, ಕೈಯೂರು, ಮೊದಲಾದ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲದೆ, ನಾಮಗಳಲ್ಲೂ ಈ ರೀತಿಯ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅನೇಕ ಮೇಳೆ ಇವು ರೂಪಕಾತ್ಮಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ, ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ
ಅವನು ಶನಿರಾಯ.

ನಮ್ಮ ದೇಸಾಯಿ ಅವರು ದಾನಶೂರ ಕರ್ಣರು.

ಕಂಠವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವಳು ಕೋಗಿಲೆಯೇ.

150 ರನ್ನು ಮಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಂಗ್ಸಿಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹಾಡಿದರು.

(ಅ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ಬರೆಯಿರಿ.
ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಆಳಿನ ಹೆಣ ಬಿತ್ತು, ಆದರೂ ಯಜಮಾನನ ಎದೆ ಕಲ್ಲು ಕರಗಲಿಲ್ಲ.

.....
.....
'ನೀ ನನ್ನ ರಂಭೆ, ಕಣ್ಣಿನ ಗೊಂಬೆ' ಎಂದ ಆಕೆಯ ಪ್ರಿಯತಮ.

.....
ತಾನು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ನೆರೆ ಮನೆಯವರ ಮೇಲೆ ಗೊಬ್ಬೆ ಕೂರಿಸುತ್ತಾನೆ.

.....
'ಹೂವ ಹಡಲಿಗಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಭೂಮಿ ತಾಯಿ ಜೋಗಿತಿ' ಎಂದು ಅಂದಿಕಾತನಯ ದತ್ತರು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

.....
'ಇದು ನನ್ನ ಕರುಳ ಕುಡಿ! ಅದು ಮುರುಟದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ'.

(ಆ) ಕೆಳಗಿನ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರಿ.

ಹರಲಿ ಹೊರು, ಗದ್ದ ವೀಳ್ಯ ದುಸುಮುಸಿ, ಗುದುಮುರಿಗೆ ಹಾಕು, ಎತ್ತಿಕಟ್ಟು ಬತ್ತ ಮೊಸರು ಕಲಸು,
ಕರಿ ನೀರಿಗೆ ಕಳಿಸು, ಶಂಖ ಮುಖದಿಂದ ಬಂದ ನೀರು.

5.4 ಗಾದೆಗಳು

ವೈಕ್ರಿ ತಾನುಂಡ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಇಡಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಅವೇ ಗಾದೆಗಳು. ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸತ್ಯವಿರುವ ಮಾತು ಇರುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಎಂದೂ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಚಾಟಿ ಏಟು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ನಾಟುನುಡಿ ಎಂದೂ ಅನ್ನುವುದುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದುದೆಲ್ಲ ಹಾಲುಲ್ಲ ಎಂಬ ಗಾದೆ ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ! ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಅದೇ 'ಎತ್ತು ಎರೆಗಳೆದರೆ ಕೋಣ ಕೆರೆಗಳೆಯಿತು' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಭಾವವು ದುರತಿಕ್ರಮವಾದುದು ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಗಾದೆಗಳು ಎಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಂಡುಂಡ ಸಿಹಿಕೆಂಪಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಉಗಮಪಾಯಿತೋ ಅಂದೇ ಗಾದೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ವಸ್ತು ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದ ಯಾವ ಮಾತೂ ಗಾದೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು. 'ನಾನಿಂದು ತಿಂದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು ಸಿಹಿಯಾಯಿತು! ಆದರೆ ಇದು ಗಾದೆಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮರುದಿನ ತಿಂದ ಹಣ್ಣು ಹುಳಿಯಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲ! ಆದರೆ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪೂರಕ ಪಾದವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ :

ಸಿಂಹಿಗನ ಬಲಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ; ಅಳುವವನ ಎಡಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ; ಎಂಬ ಗಾದೆಯಿಂದ, ಹಾಗಾದರೆ ಸಿಂಹಿಗನ ಎಡಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲ; ಅಳುವವನ ಬಲಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. 'ನಿನಗೆ ಅಪಾಯವಿರುವಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡ' ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಪಂಡಿತರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ನೋಡಿ : ಡಾ.ಎಸ್.ಎಂ. ವ್ಯಪ್ ಭೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಅವರ 'ಬರೆಯುವ ದಾರಿ')

(1) ಪಶ್ಚಿ ರೂಪದ ಗಾದೆ :

ಇದ್ದ ಮೂವರೊಳಗೆ ಕದ್ದವರಾರು?
ಆನೆ ಸೊರಗಿದರೆ ಆಡಾದೀತೇ?
ನಂದಿ ಕರೆದರೆ ಓ ಎನ್ನನೇ ಶಿವನು?

(2) ಸ್ಥಾಪನಾ ರೂಪದ ಗಾದೆ :

ಇಬ್ಬರ ನ್ಯಾಯ ಮೂರನೆಯವರಿಗೆ ಆಯ.
ಬೆಳ್ಳಿಗಿರುವುದೆಲ್ಲ ಹಾಲಲ್ಲ.
ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ವರುಷ ದೊಣ್ಣೆಗೆ ನಿಮಿಷ.

(3) ವಿಧಿ ರೂಪದ ಗಾದೆ :

ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ ಒದೆ.
ಹಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಯಬಾರದು ಬಂಕಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸಾಯಬಾರದು.
ಅತ್ತೆ ಹೋದಳೆಂದು ಅಳಬೇಡ; ಕತ್ತೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ಕೊರಗಬೇಡ.

(4) ಉಪಮಾನ ರೂಪದ ಗಾದೆ :

ಹುಲಿಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ನರಿ ಮೈ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ.
ಹೆಳವನ ಮೇಲೆ ಕುರುಡ ಕೂತಂತೆ; ದಾರಿಸಾಗುವುದೆಂತೋ?
ಹೆರವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಬಾವಿ ಆಳ ನೋಡಿದಂತೆ.

(5) ನಿಷೇಧ ರೂಪದ ಗಾದೆ :

ಕಡಲೆ ಇದ್ದವನಿಗೆ ಹಲ್ಲು ಇಲ್ಲ, ಹಲ್ಲು ಇದ್ದವನಿಗೆ ಕಡಲೆ ಇಲ್ಲ.
ಒಂದರೊಲು ಒಂದಿಲ್ಲ, ಒಂದರೊಳು ಕುಂದಿಲ್ಲ.
ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ, ಸುಳ್ಳಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ.

(6) ಸಂವಾದ ರೂಪದ ಗಾದೆ :

ಭಲೆರೆ ಜಟ್ಟಿ ಅಂದರೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿದನಂತೆ.
ಕುರಿ ಕಾಯೋ, ತೋಳಾ ಅಂದರೆ, ಸಂಬಳಿಲ್ಲದೇ ಕಾದೇನು ಅಂದ.
ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಕಳ್ಳ ಎಂದರೆ ಹೆಗಲು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂಡ.

ಅಭ್ಯಾಸ - 3

(ಅ) ಇದೇ ರೀತಿಯ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ನೆನಪಿನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

(ಆ) ಕೆಳಗಿನ ಗಾದೆಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದವು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ತುಳುಕುವುದಿಲ್ಲ. ( )
ಹಾಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಹಬ್ಬ. ( )
ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಡೆತೆ. ( )
ಹುತ್ತವ ಬಡಿದರೆ ಹಾವು ಸಾಯಬಲ್ಲದೇ? ( )
ಹಾವು ಬಡಿದುಹದ್ದಿಗೆ ಹಾಕಿದಂತೆ ( )
ಕೋಣ ಈಯಿತು ಎಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೊ ಎಂದನಂತೆ ( )

(ಇ) ಕೆಳಗಿನ ಗಾದೆಗಳ ಪೂರ್ತಿ ರೂಪ ಬರೆಯಿರಿ.

ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು .....
..... ಕಾಸಿನ ಶುಂಠಿ
ತಾ ಕಳ್ಳ .....
ಹರಕೆಗೆ ತಂದ ಕುರಿ .....

5.5 ಗಾದೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ

ಗಾದೆಗಳೆಂದರೆ, ನೀತಿ ಪಾಠ, ಅನುಭವದ ಅರ್ಥ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಗಾದೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುವುದೂ ಒಂದು ಕಲೆ. ಗಾದೆಗಳು ಭಾಷೆಯ ಅನುಭವದ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗಿಡವಾಗಿ ಬಗ್ಗದ್ದು ಮರವಾಗಿ ಬಗ್ಗಿತೇ? ಈ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಎಳೆತನದಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಪಾಠ ಬಹಳ ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ದೊಡ್ಡವರಾದ ಮೇಲೆ ಕಲಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂಬ ಮಾತು ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ವೇದ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ, ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿರದೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂಥ ಗಾದೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಏನನ್ನು ಹೇಳಲಾರದು. ಓತಿಕೇತಕ್ಕೆ ಬೇಲಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಈ ಗಾದೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ಕೇಳದೇ ಇದ್ದವನನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅವನಿಗೇನು ಅನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿದರೆ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾದೆಗಳ ಅರ್ಥಗ್ರಹಣ, ವಿಸ್ತರಣೆ, ಬಹು ಮಹತ್ವದ ಕಷ್ಟದ ಕಲೆ. ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಬಹುದು ಆದರೆ ಸರಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ಗಾದೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಹೇಳಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ; ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಕಥೆ ಹೇಳಿ ಅದುದರಿಂದ ಈ ಗಾದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಇಲ್ಲವೆ ಹೌದೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದೇ ಅರ್ಥಬರುವ ಬೇರೆ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಯಾವುವೂ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕು.

- (1) ಪಾರಂಭಿಕ ಅಥವಾ ಪಾಸ್ತವಿಕ ಮಾತು.
- (2) ಗಾದೆಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ - ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸೂಚನೆ.
- (3) ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಕತೆ ಸಂಗತಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ.
- (4) ವಿಶೇಷ ವಿಚಾರ.
- (5) ಮುಕ್ತಾಯ.

ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. 'ಮಾತು ಅಡಿದರೆ ಹೋಯಿತು ಮುತ್ತು ಒಡೆದರೆ ಹೋಯಿತು'.

- (1) ಪಾಸ್ತವಿಕ : ಗಾದೆಗಳು ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಹಿರಿಯರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿರಂತನ ಸತ್ಯ ಅಡಗಿದೆ.
- (2) ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ : ಮಾತು ಅಡಿದರೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಕೇಳುವವನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಕೊಡಬೇಕಾದ ಅರ್ಥ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮುತ್ತು ಕೈ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದು ಒಡೆದರೆ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಕೂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೂಡಿಸಿದರೂ ಮೂಲದ ಸೌಂದರ್ಯ ಕೊರತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಡುವಾಗಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿ ಮಾತಾಡಬೇಕು. ಅನರ್ಥ ಫರಂಪರೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಬದಿಗಿಡಬೇಕು.
- (3) ಕತೆ, ಸಂಗತಿ : ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಗುರಾಗಿ ಮಾತಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಸರಿಪಡಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ನೊಂದುಕೊಂಡು ಹೋದಾನು.
- (4) ಹತ್ತು ಮಾತಿಗಿಂತ ಮುತ್ತಿನಂಥ ಒಂದು ಮಾತು ಸಾಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಡಿ ಕಳೆಯುವುದು ಬೇಡ.
- (5) ಮಾತು ಅಡಿದರೆ ವಿಧಿ ಬಂದು ಆತುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಡುವಾಗ ತೂಕವಿರಲಿ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇರಲಿ. ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಆಗಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮಮತಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಡುವಾಗ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇರಲಿ - ಎಂಬ ನೀತಿ ಬೋಧೆ ಇದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ - 4

(ಅ) ಕೆಳಗಿನ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಡಕೆಗೆ ಹೋದ ಮಾನ ಆನೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಬಾರದು.

.....

.....

.....

.....

(ಆ) ಒಂದೇ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಅಥವಾ ವಿವರಣೆಗಳುಳ್ಳ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿರಿ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಭೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

5.6 ಸಾರಾಂಶ

ನಾವು ಈ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರ, ನುಡಿಗುಟ್ಟು, ಗಾದೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದೆವು.

ಸಾಧು ಮತ್ತು ಅಸಾಧು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು. ಪದಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೂ, ಬರವಣಿಗೆಗೂ ಭೇದಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಗಳ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಣಗಳು ಬಂದರೆ ಆರ್ಥವೇ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ನುಡಿಗುಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಆ ಪದಗಳಿಗೆ ಆ ಅರ್ಥ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನುಂಡ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಇಡಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಅವೇ ಗಾದೆಗಳು.

ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ಪಕಾರಗಳು.

(1) ಪಶ್ಚಿ ರೂಪದ ಗಾದೆ (2) ಸ್ಥಾಪನಾ ರೂಪದ ಗಾದೆ (3) ವಿಧಿ ರೂಪದ ಗಾದೆ (4) ಉಪಮಾನ ರೂಪದ ಗಾದೆ (5) ನಿಷೇಧ ರೂಪದ ಗಾದೆ (6) ಸಂವಾದ ರೂಪದ ಗಾದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು

ಅಭ್ಯಾಸ - 1

(ಅ)	ಸಾಧು	ಅಸಾಧು
	ಕೈದಿಗೋ	ವೈದಿಗೋ
	ಕಾಯಂ	ಖಾಯಂ
	ಬಂದಿ	ಬಂಧಿ
	ಕತೆ	ಕಥೆ
	ಕನಿಷ್ಠ	ಕನಿಷ್ಠ
	ಕುಷ್ಠ	ಕುಷ್ಠ
	ಸದ್ಯ	ಸದ್ಯ
	ಜನಾರ್ದನ	ಜನಾರ್ದನ
	ಉಚ್ಚ	ಉಚ್ಚ
	ಸಮುಚ್ಚಯ	ಸಮುಚ್ಛಯ
	ಭೇದ	ಭೇಧ
	ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ	ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ
	ಸ್ತಂಭ	ಸ್ತಂಭ
	ಸ್ತಬ್ಧ	ಸ್ತಬ್ಧ
	ಶಬ್ದ	ಶಬ್ದ

(ಆ)	ಆಹ್ನಿಕ	ಆಹ್ವಾನ	ಪ್ರಹ್ಲಾದ
	ಚಿಹ್ನೆ	ಜಿಹ್ನೆ	ಲೋಹ್ಯ
	ಆಪರಾಧ್ಯ	ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ	ಜಾಹ್ನವಿ

ಮಸಿ	ಮಹಿಷ	ಕೇಶ
ಕಪಾಯ	ಸೀಕರಣೆ	ಶೂರ
ಶಹನಾಯಿ	ಶರಟು	ಶೂರನಖ
ಸೇಟು	ಶೇಖರಣೆ	ಸೋಪಾನ
(ಈ)	ಅನ್ನಣ	ಹೆಚ್ಚು
	ಕುನ್ನಳ	ಮನ್ನಿರ
	ಮಜ್ಜಳ	ಕಣ್ಣಕ
	ಬಣ್ಣ	ಪಮ್ಪಾಪತಿ
(ಉ)	ಅತ್ಯಧಿಕ	ಜನಗಳು
	ಅನಾದರ	ಕೈಗಾರಿಕೆ ಕೇಂದ್ರ
	ಬಗ್ಗಟ್ಟು	ಮುಗ್ಗಟ್ಟು
		ಅಂತಾರಾಜ್ಯ
		ಔದಾರ್ಯ
		ಮನೋರೋಗ.

ಅಭ್ಯಾಸ - 2

(ಅ) ಹೆಣ ಬಿತ್ತು	: ಅತ್ಯಂತ ದಣಿವಾಯಿತು
ಕಲ್ಲು ಕರಗಲಿಲ್ಲ	: ಮರುಕವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ
ರಂಭೆ	: ಸೌಂದರ್ಯದ ಖಣಿ
ಗೊಂಬೆ	: ಕಣ್ಣಣಿ
ಗೂಬೆ ಕೂರಿಸು	: ಅಪವಾದವನ್ನು ಇತರರ ಮೇಲೆ ಹಾಕು
ಹೂವ ಹಡಲಿಗೆ	: ಹೂವಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಡಲಿಗೆ (ಬಿದಿರಿನ ತಟ್ಟೆ)
ಜೋಗಿತಿ	: ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಭಕ್ತರು ಜೋಗಿತಿಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪಡಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ.
ಕರುಳ ಕುಡಿ	: ಮುದ್ದು ಕಂದಮ್ಮ
ಮುರುಟದಂತೆ	: ಕಮರಿ ಹೋಗದಂತೆ.

(ಆ) ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೇ ನಾನು ಹರಲಿ ಹೊರಬೇಕಾಯಿತು
(ಹರಲಿ = ಅಪವಾದ)

ಹೆರಿಯಾಗಿ ಏಳು ದಿನಗಳಾದವು. ಇನ್ನೂ ಗೆದ್ದವೀಳ್ಳೆ ಹಂಚಬೇಕು.

(ಗೆದ್ದವೀಳ್ಳೆ = ಕಂಟಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪಾರಾಯಿತು)

ಒಳಗೇ ಗುಸುಮುಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ಬೀದಿ ಜಗಳವೇ ಆಯಿತು. ಸೀಟು ಗಿಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಏನೇನೋ ಗುಡುಮುರಿಗೆ ಹಾಕಿದ.

ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರು ಸೊಸೆಯನ್ನು ಅತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದರು. ಸುಮತಿಯ ಸಂಸಾರ ಬತ್ತ ಮೊಸರು ಕಲಸಿದಂತಾಯಿತು. ಹಿಂದೆ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಕರಿನೀರಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. (ದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡು) ಮಂತ್ರಿ ಹೇಳಿದ್ದೆ ಪಜೆಗಳಿಗೆ ಶಂಬ ಮುಖದಿಂದ ಬಂದ ನೀರಾಯಿತು.

ಅಭ್ಯಾಸ - 3

- (ಅ)1) ಅತ್ತೆಗೊಂದು ಕಾಲ, ಸೊಸೆಗೊಂದು ಕಾಲ
2) ಅಭ್ಯಾಸವಿದ್ದಂತೆ ವಿದ್ಯೆ ಕರ್ಮದಂತೆ ಬುದ್ಧಿ
3) ಒಲಿದರೆ ನಾರಿ, ಮುನಿದರೆ ಮಾರಿ
4) ಮಿಂಚಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವಿಲ್ಲ.
5) ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು.

(ಆ) (ನಿಷೇಧ)

- (ಸ್ಥಾಪನ)
(ವಿಧಿ)
(ಪಶ್ಚಿ)
(ಉಪಮಾನ)
(ಸಂವಾದ)

(ಇ)1) ಕಾಲು ಚಾಚು

- (2) ರಾವಣನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ
(3) ಪರರ ನಂಬ
(4) ತಳಿರನ್ನು ಮೇಯಿತು.

(ಅ) ವಾಸ್ತವಿಕ: ಹಿರಿಯರು ತಾವುಂಡ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇ ಗಾಢ.

ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ: ಯಾವುದೋ ಚಿಕ್ಕ ವಿಷಯದಿಂದ ಹೋದ ಮಾನವು ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿರಬೇಕೋ ನಮ್ಮ ನಡವಳಿಕೆಯು ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಹೋದ ಗೌರವ, ಘನತೆಗಳು ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಮತ್ತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಡೆಯುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕು.

ಕತೆ ಸಂಗತಿ: ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಬೀಗರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸದಿದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅಗೌರವ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ಉಣಬಡಿಸಿದರೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷ ವಿಚಾರ: ಪ್ರತಿ ಸಣ್ಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು.

ಮುಕ್ತಾಯ: ಮಾನವನ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ (ಇತರರೊಂದಿಗೆ) ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಇರಬೇಕು - ಎಂಬ ನೀತಿ ಬೋಧೆ ಇದೆ.

ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಉಳಿದ ಗಾಢೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿರಿ.

(ಆ) ಗಿಡವಾಗಿ ಬಗ್ಗದ್ದು ಮರವಾಗಿ ಬಗ್ಗಿತೆ?

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಮಾತು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ
ಹುಟ್ಟು ಗುಣ ಸುಟ್ಟರೂ ಹೋಗದು
ಎತ್ತು ಎರೆಗೆ ಎಳೆದರೆ ಕೋಣ ಕೆರೆಗೆ ಎಳೆಯಿತು.
ಹಾಗಲ ಕಾಯಿಗೆ ಬೇವಿನ ಕಾಯಿ ಸಾಕ್ಷಿ
ಓತಿಕೇತಕ್ಕೆ ಬೇಲಿ ಸಾಕ್ಷಿ